

Rodinné právo

prednáška č. 3

Určenie rodičovstva

- dieťa má právo na určenie toho, kto sú jeho rodičia (čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa)
- rozlišujeme medzi určovaním materstva a určovaním otcovstva
- otcovstvo sa určuje na základe domnienok otcovstva

Určenie materstva

- matkou dieťaťa je žena, ktorá dieťa porodila
- akékoľvek dohody v rozpore s vyššie uvedeným tvrdením sú podľa Zákona o rodine neplatné
- nejedná sa o domnienku, ktorá by bola vyvrátiteľná ako v prípade určenia otcovstva
- vychádza sa z rímskej zásady „Matka je vždy istá“ (mater semper certa est)
- povinnosť nahlásiť narodenie dieťaťa do knihy narodení do 3 dní od pôrodu (lekár, rodičia, matka môže aj neskôr- zapisujú sa aj údaje o rodičoch)
- právny vzťah medzi dieťaťom a matkou vzniká narodením a nie až zápisom v matrike, zápis v matrike teda nemá konštitutívne účinky, ale iba deklaratórne účinky
- v prípade pochybností o tom kto je matkou dieťaťa, rozhoduje na návrh súd
- návrh môže podať žena tvrdiaca, že je matkou dieťaťa, muž tvrdiaci, že je otcom dieťaťa alebo ten, kto preukáže, že má na takomto určení právny záujem

Určenie otcovstva

- otcovstvo sa určuje na základe 3 domnienok
- domnienky nastupujú vždy v poradí od prvej po tretiu, pričom platí, že ak skoršia domnienka svedčí jednému mužovi, nie je možné, aby sa prihliadalo na v poradí ďalšiu domnienku, ktorá svedčí inému mužovi
- v prípade, ak muž, ktorému svedčí domnienka otcovstva je toho názoru, že nie je otcom dieťaťa, má možnosť zapierať otcovstvo
- prvé dve domnienky nie sú závislé od rozhodnutia súdu, tretia je spojená iba s rozhodnutím súdu

Prvá domnienka otcovstva

- otcom dieťaťa je manžel matky
- za otca sa považuje manžel matky, ak sa dieťa narodí v čase od uzavretia manželstva do uplynutia 300 dní po jeho zániku, za podmienky, že žena v tomto období neuzavrie ďalšie manželstvo

Druhá domnienka otcovstva

- otcom je ten, kto to súhlasne prehlási s matkou
- súhlasné vyhlásenie možno urobiť pred matričným úradom alebo pred súdom
- maloletý rodič môže urobiť vyhlásenie, ale len pred súdom
- Oznamuje sa orgánu, ktorý vedie knihu narodení
- uplatňuje sa, ak sa narodilo dieťa nevydatej matke, prípadne ak otcovstvo manžela matky bolo úspešne zapreté alebo ak sa dieťa narodilo až po uplynutí 300 dňa od zániku, zrušenia manželstva alebo jeho vyhlásenia za neplatné
- urobenie vyhlásenie nie je časovo ohraničené, možno aj k plnoletému dieťaťu a možno aj k nasciturusovi (dieťa musí byť už počate)

Tretia domnienka otcovstva

- otcovstvo určené rozhodnutím súdu
- za otca sa považuje muž, ktorý s matkou dieťaťa súložil v čase, od ktorého do narodenia dieťaťa neprešlo viac ako 300 a menej ako 180 dní, ak jeho otcovstvo nevylučujú závažné okolnosti
- Súd rozhoduje vždy na návrh
- návrh môže podať dieťa, matka alebo muž, ktorý tvrdí, že je otcom
- ak počas konania dôjde k súhlasnému vyhláseniu rodičov, konanie sa zastaví
- návrh na začatie konania možno podať len po narodení dieťaťa
- návrh sa podáva voči mužovi, ktorému má svedčať táto domnienka
- S konaním je obligatórne spojené konanie o výchove a výžive maloletého dieťaťa (resp. o úprave rodičovských práv a povinností)

Zapretie otcovstva

- úprava zapretia otcovstva je osobitne upravená pre otcovstvo určené prvou a druhou domnienkou

Zapretie pri prvej domnienke otcovstva:

- do 3 rokov od narodenia dieťaťa môže matka zaprieť, že otcom je jej manžel
- manžel môže zaprieť otcovstvo v lehote 3 rokov od momentu keď sa dozvie, že nie je otcom
- zapierať môže manžel iba v prípade, ak žije aspoň jeden z dvojice matka a dieťa
- rozlišujeme prípady, kedy stačí pre úspešné zapretie iba samotné zapretie a prípady, kedy je potrebné aj dokazovať zákonom predpokladané skutočnosti
- ak sa dieťa narodí v čase medzi 180 dňom od uzavretia manželstva a 300-tým dňom po jeho zániku/zrušení, otcovstvo možno zaprieť jedine v prípade, ak sa preukáže, že je vylúčené, že manžel matky mohol byť otcom dieťaťa
- ak sa dieťa narodí po úkone asistovanej reprodukcie (pozn. s ktorým manžel súhlasil) v čase aspoň 180 dní po výkone a zároveň v čas nie dlhšom ako 300 dní po úkone, tak otcovstvo nemožno zaprieť; zapierať možno jedine, ak preukáže, že žena neotehotnela v dôsledku asistovanej reprodukcie
- Ak sa dieťa narodí v čase nie dlhšom ako 180 dní od uzavretia manželstva, stačí zapretie na súde; uvedené neplatí, ak pri uzavretí manželstva manžel vedel o tehotenstve manželky alebo ak s matkou súložil v čase od narodenia nie kratšom ako 180 dní, a zároveň nie dlhšom ako 300 dní

Zapretie pri druhej domnienke otcovstva:

- muž aj žena môžu zaprieť otcovstvo do 3 rokov odo dňa jeho určenia a len ak je vylúčené, že by mohol byť otcom dieťaťa muž, ktorý s matkou urobil súhlasné vyhlásenie
- zároveň platí, že lehota pre zapretie neuplynie pred uplynutím 3 rokov od narodenia dieťaťa

Zapretie otcovstva na návrh dieťaťa

- neviaže sa na žiadnu s domnienok otcovstva
- Ak došlo k uplynutiu lehoty na zapretie otcovstva rodičom dieťaťa, môže podať návrh samotné dieťa
- návrh možno podať len za predpokladu, že dieťa preukáže, že je to v jeho záujme
- súd najprv rozhodne, či vyhovie návrhu, resp. či je tu záujem na takomto rozhodnutí, ak rozhodne kladne, následne môže dieťa podať návrh na zapretie otcovstva
- návrh nemožno podať, ak nežije ani jeden z rodičov

Utajený pôrod

- zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti
- osobitne upravená problematika informovaného súhlasu a poučenia pri utajenom pôrode, a vedenie zdravotnej dokumentácie
- žena, ktorá písomne požiadala o utajenie svojej osoby v súvislosti s pôrodom, má právo na osobitnú ochranu svojich údajov, pričom do 6 mesiacov od narodenia dieťaťa môže túto žiadosť žena odvolať
- vedie sa osobitná zdravotná dokumentácia v rozsahu starostlivosti súvisiacej s tehotenstvom a pôrodom, kde sú uvedené nevyhnutné údaje o žene súvisiace s jej anamnézou, avšak nie osobné údaje
- osobné údaje sú vedené oddelene od vyššie uvedenej dokumentácie spolu s písomnou žiadosťou o utajenie osoby matky
- všetku vyššie uvedenú zdravotnú dokumentáciu je poskytovateľ zdravotnej starostlivosti povinný viesť oddelene od zdravotnej dokumentácie ostatných osôb
- 6 mesiacov po pôrode zdravotnú dokumentáciu obsahujúcu žiadosť o utajenie a osobné údaje pacientky poskytovateľ odovzdáva Ministerstvu zdravotníctva SR